

Název činnosti:
**Národní agentura
pro správu
zabavených aktiv**

Země:
Rumunsko

Kategorie činnosti:
• Sankční mechanismy

 Kontakt:

- Národní agentura pro správu zabavených aktiv
- <https://anabi.just.ro/en/>
- anabi@just.ro

Hrozící riziko (rizika) podvodu

- Ostatní

Souvislosti a cíle

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/42/EU o zajišťování a konfiskaci nástrojů a výnosů z trestné činnosti v Evropské unii vybízí členské státy k přijetí opatření, jež umožní využití konfiskovaného majetku pro veřejný zájem nebo sociální cíle. Evropská komise vydala v roce 2014 zejména pro Rumunsko doporučení v rámci mechanismu pro spolupráci a ověřování s cílem zlepšit vymáhání příkazů ke konfiskaci. Vymáhání představuje výzvu, zejména v přeshraničních případech.

Vymáhání a správa majetku byly v Rumunsku odpovědností různých aktérů. V prvním případě šlo o policii, po níž následovalo státní zastupitelství či zapojení soudů a ministerstva spravedlnosti (prostřednictvím úřadu pro vyhledávání majetku z trestné činnosti), v druhém případě to pak byla tradičně pouze policie.

Rumunsko zahrnuje zřízení agentury spojující vymáhání a správu majetku do své vnitrostátní strategie pro boj proti korupci na období 2012–2015 a v roce 2015 schválilo zákon o zřízení Národní agentury pro správu zabavených aktiv (Agenția Națională de Administrare a Bunurilor Indisponibilizate – ANABI).

Agentura funguje od prosince 2016 a zabavený majetek jí k prodeji či ke správě distribuují státní zástupci a soudci. Když dojde k uzavření případů, může být konfiskovaný nemovitý majetek opětovně sociálně využit. Agentura ANABI podporuje spolupráci a vyvíjí on-line platformu pro správu výnosů z trestné činnosti, jež zvýší vnitrostátní institucionální kapacitu k určení, správě a možnému prodeji zabaveného majetku prostřednictvím poskytnutí podrobných a aktuálních informací o tom, kde se tento majetek nachází. Kromě toho má agentura ANABI zvýšit transparentnost procesu vymáhání dluhů poskytnutím otevřených dat veřejnosti a tvorbou spolehlivých statistik pro sledování procesu vymáhání dluhů.

Celkovým cílem je zvýšit příjem státního rozpočtu a také příjem, jehož prostřednictvím se zajišťuje odškodnění obětí.

Popis činnosti

Agentura byla zřízena na základě jednání s různými zúčastněnými stranami, zapojenými vnitrostátními orgány a aplikujícími odborníky (např. ministerstvo spravedlnosti, státní zástupci, policie) a založena na zkušenostech podobných agentur ve Francii, Belgii a Nizozemsku. Jelikož Rumunsko nemělo vnitrostátní agenturu ani pro vymáhání majetku, ani pro správu majetku, byla agentura ANABI vytvořena s cílem kombinovat obojí.

Agentura ANABI je zejména pověřena:

- a) usnadněním vysledování a identifikace výnosů z trestné činnosti, na něž by se mohly vztahovat příkazy k zajištění, zabavení nebo konfiskaci;

- b) zajištěním správy movitého majetku zabaveného v rámci trestního řízení;
- c) prodejem movitého majetku, na nějž se vztahuje zabavení v rámci trestního řízení;
- d) zveřejňováním aktualizovaných informací o veškerém nemovitém majetku zabaveném v rámci trestního řízení na svých webových stránkách, včetně informací o jeho právním statusu a jeho umístění, fotografií, data, kdy byl převeden do soukromého vlastnictví státu, a také dalších příslušných údajů;
- e) dohledem nad opětovným použitím zabaveného nemovitého majetku, tj. bezplatným převodem na veřejné orgány, územně-správní úřady nebo nevládní organizace pro sociální cíle nebo cíle veřejného zájmu;
- f) správou vnitrostátního integrovaného elektronického systému pro majetek z trestné činnosti, jež zajišťuje přístup veřejných orgánů ze soudnictví k informacím týkajícím se správy výnosů z trestné činnosti.

Finanční prostředky z prodeje movitého a nemovitého zabaveného majetku se rozdělují mezi ministerstva a asociace a nadace, jejichž pole působnosti se nachází v sociální oblasti.

Co se týče opětovného použití nemovitého majetku, zahájilo ministerstvo financí na návrh agentury práci na vládním rozhodnutí, jehož prostřednictvím je možné nemovitý majetek bezplatně převést na asociace a nadace, jejichž pole působnosti se nachází v sociální oblasti.

Za účelem splnění těchto úkolů se agentura skládá z pěti oddělení:

- 1) oddělení pro vymáhání/sledování majetku: úkolem je počáteční identifikace zabaveného majetku;
- 2) oddělení pro správu majetku: největší oddělení, jehož úkolem je správa majetku, např. jeho prodej;
- 3) právní oddělení: odpovědné za zastupování před soudy s cílem zabavit majetek;
- 4) oddělení pro vnitřní organizaci: správa vnitřních procesů, včetně lidských zdrojů, zadávání zakázek a financí;
- 5) oddělení pro správu finančních prostředků: odpovědné za platby, a proto nezávislé na pracovnících zabývajících se financemi a zakázkami.

Agentura ANABI byla zřízena s cílem zaměstnat 50 pracovníků na plný úvazek a zaměstnance získala z různých vhodných prostředí, včetně finančních vyšetřovatelů, žalobců, účetních a právníků.

Klíčovým rysem agentury ANABI je meziagenturní spolupráce – všechny úřady či agentury s povinnostmi v oblasti zabaveného majetku jsou zapojeny prostřednictvím celého trestního řízení, včetně například ministerstva veřejných financí, Národního úřadu pro daňovou správu, Úřadu pro finanční dohled, Národního úřadu pro prevenci a boj proti praní špinavých peněz a Útvaru pro boj proti podvodům. Agentura ANABI organizuje pravidelné konference a semináře se zástupci těchto úřadů a agentur s cílem budovat a posilovat jejich spolupráci.

Agentura ANABI prochází neustálým vylepšováním, např. prostřednictvím nedávného zřízení jednoho účtu pro správu všech zabavených finančních prostředků v celé zemi, on-line platformy pro probíhající aukce pro prodej zabaveného majetku v rámci trestního řízení on-line (proces zavedený během zdravotní krize COVID-19) a vymáhání majetku související s virtuálními měnami.

Agentuře ANABI byly dne 13. května 2020 přiděleny peněžní prostředky k vytvoření integrovaného vnitrostátního IT systému (ROARMIS) pro sledování zabaveného a konfiskovaného majetku. Tento projekt souvisí s celým soudním systémem, jelikož spojí všechny instituce a orgány zapojené do procesu zabavování, správy a prodeje majetku pocházejícího ze spáchaných trestných činů. Systém ROARMIS bude spravován agenturou ANABI a aktualizován na základě informací dodaných do systému ze strany příslušných orgánů. Poskytne přímý přístup ke všem soudům, státním zástupcům, soudním policejním jednotkám, Národnímu úřadu pro daňovou správu a ministerstvu spravedlnosti jakožto ústřednímu orgánu pro mezinárodní spolupráci v trestních věcech.

Agentura ANABI je rovněž aktivní v sítích mezinárodní spolupráce a v roce 2019 předsedala Camdenské síti úřadů pro vyhledávání majetku z trestné činnosti (CARIN). V dubnu 2020 byl Evropské komisi předložen soubor doporučení pro politiky v oblasti vymáhání majetku. Mezi hlavní témata patřilo vysledování a získání

majetku z trestné činnosti od korporátních struktur/subjektů, vracení a opětovné použití majetku, vysledování a získání virtuálních měn, přičemž byl důraz kladen na řešení spolupráce se zahraničními jurisdikcemi.

S cílem zvýšit transparentnost agentura jednou měsíčně zveřejňuje peněžní prostředky z prodeje zabaveného movitého a nemovitého majetku a informace o opětovném použití nemovitostí.

Jedinečné vlastnosti

- kombinace vymáhání majetku a správy majetku v rámci jedné agentury,
- spolupráce s vnitrostátními a mezinárodními žalobci,
- víceoboroví pracovníci, včetně těch s právními a ekonomickými zkušenostmi,
- agentura ANABI je jedním z pouhých tří subjektů v zemi, na které se kromě vnitřní kontroly a auditu prováděných ministerstvem spravedlnosti vztahuje rovněž každoroční externí audit.

Výstupy a výsledky

Kombinace vymáhání majetku a správy majetku v rámci jedné agentury se ukázala být účinná a agentura ANABI od svého založení v roce 2015 (stav ke květnu 2020) zabavila majetek ve společné hodnotě přibližně 200 milionů EUR. Agentura opětovně využila nemovitý majetek a prodala movitý majetek za přibližně 6 milionů EUR. Rozdíl vyplývá ze skutečnosti, že zabavený majetek se nevztahuje pouze na fyzický majetek, ale rovněž zahrnuje peníze, které byly ztraceny, například škody způsobené daňovým únikem.

Podle výroční zprávy o činnosti za rok 2019 patří mezi nedávné významné úspěchy následující:

- po vytvoření záznamu o prodeji běžného majetku se agentuře podařilo uzavřít první prodeje netypického a složitějšího zboží, např. akcií, velkých vkladů, průmyslového vybavení a stavebních materiálů,
- agentura ANABI spravuje účty s virtuálními měnami v případech mezinárodní organizované trestné činnosti,
- agentura ANABI navrhla, aby se budova v hodnotě 3 000 000 EUR, jež byla zabavena v rámci případu organizované trestné činnosti a praní špinavých peněz, využila jako sídlo veřejného orgánu,
- po prvních případech dohod o sdílení konfiskovaného obnosu s EU a ostatními jurisdikcemi byla uzavřena nová dohoda o sdílení s USA. Rumunsku bylo převedeno 173 802,35 USD.

Aspekt agentury týkající se správy majetku zajišťuje, že v některých případech může být zabavený majetek prodán nebo opětovně použit ještě před konečným rozsudkem. Tím se zabrání ztrátě hodnoty a nákladům na skladování nebo uchovávání majetku během často zdoluhavých soudních procesů. Domy například nezůstávají nevyužity po dlouhou dobu.

Faktory, které jsou klíčem k úspěchu

Při zřizování agentury bylo klíčem vycházet z odborných znalostí z ostatních zemí, aniž by došlo ke kopírování jejich systému a aby došlo k úpravě podle potřeb Rumunska a jeho institucionálního prostředí.

Zřízení agentury nebylo uspěchané a proces umožnil vytvoření vhodného systému pro Rumunsko.

Výběr pracovníků s různými dovednostmi kromě toho zajistil splnění úkolů agentury.

Po jejím zřízení bylo rovněž zásadní budovat důvěru spolupracujících orgánů a ukázat, že agentura je schopna jednat a reagovat rychle a v souladu s mezinárodními normami, např. poskytnutím informací o zabaveném majetku během osmi hodin, je-li to vyžadováno.

Mandát agentury je jasně stanoven v zákoně a agentura zaručuje, že bude jednat v rámci tohoto mandátu.

Spolupráce není povinná, ale je založená na důvěře v prokázané kompetenci agentury.

Zjištěné problémy a získané poznatky

Jedním z významných problémů v Rumunsku byla politická situace a stažení se po vytvoření agentury.

Veřejnost se domnívala, že agentura s pouhými 50 lidmi nemůže pracovat efektivně.

Agentura ANABI však dokázala, že správná vnitřní organizace a zkušenosti zaměstnanci mohou splnit úkoly takové agentury se zdánlivě malými finančními a lidskými zdroji.

Potenciál převoditelnosti

Podobně jako Rumunsko by ostatní země měly vycházet z existence takových agentur, ale přizpůsobit organizaci a povinnosti podle již stávajících vnitrostátních orgánů a sítí. Rumunský příklad může být ve skutečnosti srozumitelnější pro země, které mají podobnou minulost jako Rumunsko.

Jak agentura ANABI dokazuje, může být taková agentura zřízena s velmi omezenými finančními a lidskými zdroji, přičemž má významné dopady, včetně potlačování trestné činnosti a změny kulturního přesvědčení o neexistenci vhodných sankcí v případě trestné činnosti, jako je podvod.